

УДК 94 (477)

DOI: 10.33099/2707-1383-2022-43-1-51-67

Тетяна Привалко кандидатка
історичних наук, головна
спеціалістка сектору обліку та
збереження усних джерел,
Український інститут національної пам'яті
(Київ, Україна)
Електронна пошта: tetyana.pryvalko@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ УСНОЇ ІСТОРІЇ ЯК ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ (2014–2021 рр.)

Представлено спробу узагальнити відомості про усноісторичні дослідження подій збройного конфлікту на Сході України, їх результати. Систематизовано інформацію про найпомітніші усноісторичні проекти, реалізовані в Україні, і зокрема ті, що здійснюються Українським інститутом національної пам'яті. З'ясовано основні способи оприлюднення матеріалів усноісторичних досліджень. Подано відомості про друковані видання, підготовлені на базі записів усних свідчень, про інтернет-ресурси з оприлюдненими відео- та аудіоінтерв'ю. На основі аналізу стану усної історії збройного конфлікту на Сході України з'ясовано рівень виченості події у цьому аспекті та запропоновано напрями розвитку.

Ключові слова: АТО, ООС, збройний конфлікт на Сході України, усна історія, Український інститут національної пам'яті, оповідач, архів, видання.

Постановка проблеми. Усна історія вважається відносно новим науковим напрямом, який став розвиватися завдяки виникненню технологій, що надали можливість фіксувати в аудіо- та відеоформаті живі розповіді людей. В Україні усноісторичні дослідження стали можливими з кінця 1980-х років, із започаткуванням демократизації суспільства. До 2014 року до усноісторичних опиту-

вань включали переважно свідчення про події досить віддалені, зокрема Голодомор, Другу світову війну, український визвольний рух, шістдесятництво тощо. Події Революції Гідності та збройного конфлікту на Сході України стали зламними для українського суспільства і світової спільноти, тому відразу увійшли до дослідницького простору. Фахівці усної історії ще під час Майдану розпо-

чали запис усних розповідей учасників та очевидців. Дослідження подій, які ще не отримали свого завершення, стали викликом для науковців. З одного боку, така робота надавала можливість сформуванню комплекс усноісторичних джерел, з іншого — виявити свою громадянську позицію та долучитися до меморіалізації подій, пошанування їх учасників, збереження пам'яті про загиблих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усна історія збройного конфлікту на Сході України спирається на досвід вивчення за допомогою усноісторичного інструментарію воєнної історії України ХХ століття. Можливість для цього найперше мали науковці з української діаспори. Ними були записані та досліджені розповіді ветеранів Першої та Другої світових воєн, УПА та інших українських збройних формувань, які емігрували з України. Зібрані матеріали зберігаються в Дослідному інституті «Україніка» (Торонто, Канада) та оприлюднені зокрема на сайті «Архів ОУН» Української інформаційної служби Союзу українців у Великій Британії (ounuis.info).

Із середини 1990-х років у межах міжнародних проектів, спрямованих на формування компенсаторних механізмів для постраждалих від нацистської окупації, в Україні було проведено масове опитування колишніх остарбайтерів і в'язнів нацистських таборів. Матеріали цих опитувань розміщені на сайті «Примусова пра-

ця». 1939–1945 (zwangsarbeit-archiv.de/ru), а в узагальненому вигляді представлені у збірнику праць Інституту історії України НАН України (Смолій, В. (голов. ред.), Пастушенко, Т. & Шевченко, М. (упоряд.). 2006, 544 с.), книзі голови Української асоціації усної історії Г. Грінченко (Грінченко, Г. 2012, 303 с.) та інших (Ляхно, В. (упоряд.), Волошин, Ю. (відп. ред.). 2011, 533 с.; Грицак, О. & Офіцинський, Р. (упоряд.) 2013, 164 с.; Лапан, Т. 2013, с. 149–159; Пастушенко, Т. 2014, с. 102–119).

Останніми роками популярними є усноісторичні дослідження долі жінок у Другій світовій війні (Винницька, І. 2013, с. 86–97; Гавришко, М. 2017, с. 204–231). Певною узагальнюючою працею щодо цієї теми можна вважати збірник наукових праць про гендерну специфіку досвіду в часи екстремального насильства (Грінченко, Г., Кобченко, К. & Кісь, О. (за наук. ред.). 2015, 335 с.).

Активно з кінця 1980-х років фіксувалися спогади дослідниками українського визвольного руху. Записи усних свідчень зберігаються в архівах ГО «Центр досліджень визвольного руху», Центрі усної історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка та приватних зібраннях. Результати досліджень оприлюднені зокрема у наукових працях (В'ятрович, В., 2001, 205 с.; Онишко, Л. 2007, 928 с.; Пагіря, О. 2012, с. 41–43; Пагіря, О. 2014, 581 с. та ін.)

Існують окремі напрацювання щодо подій війни в Афганістані (Безена, І. & Корецький, П. (авт.-упоряд.). 2008, 160 с.; Слоньовська, О. 2011, 729 с.; Бривко, Н. (упоряд.). 2014, 274 с.; Авдеенко, С. 2017, 91 с.). Поки що ці дослідження є фрагментарними й можуть активізуватися під впливом вивчення нинішнього збройного конфлікту, адже чимало ветеранів афганської війни взяли участь у подіях АТО/ООС.

Мета статті полягає в узагальненні відомостей про усноісторичні дослідження подій збройного конфлікту на Сході України, з'ясуванні методології та основних засад цих досліджень, способах оприлюднення матеріалів досліджень та перспектив дослідницького поля за цим напрямом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Документування усних розповідей учасників та очевидців збройного конфлікту на Сході України стало продовженням подібної роботи, що розпочалася у часи Майдану з 2014 року. Увага дослідників найперше була зосереджена на трансформаціях, що відбувалися у свідомості людей. До усноісторичних опитувань залучалися як ті, хто були активістами Майдану, так і ті, хто байдуже чи негативно ставилися до масових протестних акцій, але яких обурили агресивні дії Російської Федерації.

Якщо ретроспективно дивитися на всі ініціативи (приватні та інсти-

туційні), які займалися збором усних історій учасників та очевидців збройного конфлікту на Сході України, то активно вони стали проявлятися з 2015 року — по завершенні активної фази цього конфлікту і його переходу у позиційну стадію. Результатами цих ініціатив стали книжкові видання, документальні фільми, а головне — великий масив зібраних інтерв'ю. При цьому усноісторичні опитування носили і популярний, і науковий характер.

У статті пропонується загальний огляд найбільш помітних усноісторичних проєктів, реалізованих в Україні, і зокрема тих, що здійснюються Українським інститутом національної пам'яті (далі — УІНП).

У 2016 році у м. Бердичів місцевою громадською організацією «Воскресіння» та Фундацією «Добра Воля» (Краків, Польща) було реалізовано проєкт «Кризова інтервенція — підтримка неурядових громадських організацій в Україні, які працюють з воїнами АТО та їх родинами». У межах проєкту записано усні історії та створено фільм «Волонтери». Інтерв'ю та супровідна документація проєкту зберігаються в Українському громадському архіві усних історій та частково оприлюднені на сайті Української асоціації усної історії (Кризова інтервенція — підтримка неурядових громадських організацій в Україні, які працюють з воїнами АТО та їх родинами. 2016).

Інститут демократії імені Пилипа Орлика за підтримки «Інтерньюз — Європа» у 2016 році здійснив проєкт з опитування вимушених переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та Автономної республіки Крим. Над проєктом працювали журналісти з різних областей України, а до опитування запросили тих, хто на думку авторів проєкту, став важливим ресурсом розвитку для українського суспільства. Тобто переселенців, які не опустили руки, а на новому місці проживання відшукали можливості і для своєї реалізації, і для допомоги іншим. Результатом проєкту стало два випуски розповідей переселенців різного віку та занять (Черниченко, І. (ред.-упоряд.). 2016, 156 с.; Черниченко, І. (ред.-упоряд.). 2017, 168 с.).

Близьким за задумом є проєкт, реалізований у 2016 році ГО «Український інститут досліджень екстремізму». Результатом проєкту стало видання книги зі спогадами родин вимушених переселенців з Донецької та Луганської областей (Коли твій дім забрала війна ...: жива історія 12 родин з Донбасу. 2016, 135 с.).

У 2016–2018 роках реалізовано волонтерський проєкт з підготовки видання, присвяченого обороні міжнародного аеропорту «Луганськ» (Глотов, С., Глотова, А., Воронова, А., Руденко, Ю. & Путята, Д. 2018, 540 с.). Команда проєкту зібрала спогади понад 140 учасників та очевидців тих подій — військо-

вих, волонтерів, місцевих мешканців, працівників міліції та аеропорту, медиків, — а також унікальні фотографії та картосхеми, що ілюструють бойові операції, які відбувалися навколо летовища. Книга крім цього містить хроніку подій, пов'язаних з обороною аеропорту і прилеглих населених пунктів (квітень – початок вересня 2014 року), та подій, що передували окупації Луганська (зима-весна 2013–2014 років), а також коментарі військових дослідників, офіцерів. До видання включено перелік загиблих українських бійців із різних підрозділів.

Усна історія збройного конфлікту на Сході України в Українському інституті національної пам'яті досліджується в межах проєкту «Усна історія АТО». Цей проєкт, з одного боку, став логічним продовженням іншого усноісторичного проєкту УІНП — «Майдан: усна історія», під час якого збиралися та оприлюднювалися усні свідчення про події Революції Гідності. Так, було зібрано 1250 інтерв'ю учасників та очевидців Майдану. Проєкт реалізовувався у співпраці з ГО «Фонд збереження історії Майдану» (голова — Семен Глузман, виконавчий директор — Роберт ван Ворен, керівниця проєкту — Наталія Машталер), іншими громадськими організаціями та приватними дослідниками. У майданівській колекції наявні 415 записів про революційні події в регіонах. Їх вдалося зібрати завдяки співпраці з місцевими-

ми університетами та телерадіокомпаніями. На основі колекції підготовлено видавничу серію «Майдан від першої особи» (Ковтунович, Т. & Привалко, Т. (упоряд.). 2015; Ковтунович, Т. & Привалко, Т. (упоряд.). 2016, 304 с.; Привалко, Т. (відп. ред.). 2017, 416 с.; Привалко, Т. (відп. ред.). 2018, 432 с.).

Багато учасників Майдану (координатори, члени самооборони, волонтери, медики, поети, художники та ін.) після анексії Криму Росією включилися в оборону країни, в силу своїх можливостей і здібностей. У своїх розповідях вони говорять, що події Майдану переросли у війну, і їхній активізм не припинився, а спрямувався на інші цілі.

З іншого боку, проєкт «Усна історія АТО» почав розвиватися під впливом співпраці з запорізькими науковцями. Історики з Запорізького національного університету та Запорізької обласної державної адміністрації у серпні 2014 року розпочали збір усних свідчень учасників та очевидців подій збройного конфлікту на Сході України. Найперше увага дослідників була звернена на військові частини, де перебували вихідці з Запоріжжя та області, а також ті, до яких була можливість приїжджати в зону проведення АТО/ООС. Записи фіксувалися в аудіо- або відеоформаті, при цьому застосовувався так званий метод «суцільного потоку», напрацьований під час багаторічного проєкту «Усна історія Степової

України». В ході методу «суцільного потоку» втручання інтерв'юера у структуру інтерв'ю є мінімальним, оповідач сам пригадує і описує події, які є для нього найбільш значущими (Бойко, А. 2008, с. 35–36).

Зібрані записи зберігаються в Запорізькому національному університеті та рукописному відділі запорізького відділення Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України. Працівники УІНП допомагали із редагуванням та підготовкою до друку транскрибованих інтерв'ю. На сьогодні вийшло п'ять випусків видавничої серії «Усна історія російсько-української війни». Три випуски є тематичними: зі спогадами артилеристів (Васильчук, Г. & Мороко, В. (за ред.). 2016, 462 с.), добровольців (Мороко, В. (за ред.). 2018, 384 с.), мешканців м. Енергодар (Мороко, В. (за ред.). 2019, 432 с.). Інші випуски містять інтерв'ю людей, які належать до різних цільових груп: військових різних родів військ, медиків, волонтерів, переселенців (Мороко, В. (за ред.). 2015, 176 с.; Мільчев, В. & Мороко, В. (за ред.) 2017, 200 с.). У кожному випуску окрім власне інтерв'ю подаються вступне слово, військові терміни, що зустрічаються в текстах, а також географічний покажчик.

Кожне інтерв'ю починається з невеликої цитати опитаної людини, яка передає один із найбільш яскравих чи змістовних сюжетів її розповіді. Також на початку наводиться коротка

інформація про оповідача: ім'я, рік народження, статус (військовослужбовець, співробітник певної служби, волонтер, переселенець). Далі вказується прізвище та ініціали інтерв'юєра, дата запису та місце, де зберігається інтерв'ю. Важливим є підхід авторів до подачі відомостей про опитаних. Оскільки оповідачі розповіли про події, що пов'язані з незавершеним збройним конфліктом, публікація інтерв'ю може зашкодити людині. З іншого боку, науковий підхід вимагає максимально повного викладу змісту розповіді, інакше втрачається об'єктивність, а з нею і сам задум проекту. Тому при підготовці випусків матеріалів опитувань інтерв'ю подаються без скорочень та вилучень, за винятком персональної інформації (прізвища, адреси, особистих прикмет, фото з обличчям людини). Окремі винятки робилися лише за особистим проханням опитаних (Мільчев, В. & Мороко, В. (за ред.) 2017, с. 12).

Результатом співпраці УІНП з військовою журналісткою Євгенією Подобною стало видання у 2018 році книги зі спогадами жінок-військовослужбовиць (Подобна, Є. 2018, 346 с.). Інтерв'ю були записані журналісткою у зоні проведення АТО/ООС, а працівниками УІНП була здійснена допомога із редагування та підготовки до друку транскрибованих інтерв'ю. Видання містить спогади 25 військовослужбовиць, які брали участь у збройному конфлікті

на Сході України у складі Збройних Сил України та добровольчих підрозділів — як медицині, кулеметниці, мінометниці, снайперки. У спогадах ідеться про бойові операції різних років на Донбасі, про звільнення населених пунктів від окупантів, про побратимів, спілкування з місцевими мешканцями, військовий побут, а також про становище жінки в українському війську в різні періоди збройного конфлікту на Сході України. Розповіді доповнені світлинами із зони бойових дій.

Авторка книги Євгенія Подобна стала лауреаткою Національної премії України імені Тараса Шевченка 2020 року у номінації «Публіцистика, журналістика». Того ж року УІНП видав англomовний переклад книги (Podobna, Y. 2020, 344 p.).

За матеріалами проекту УІНП «Усна історія АТО» у 2019 році вийшла книга спогадів військових священників (Ковтунович, Т. & Привалко, Т. (уклад.). 2019, 424 с.). Видання складається з коротких біографічних відомостей про капеланів (щодо місця народження, освіти, військових підрозділів, де здійснювалося душпастирське служіння), редагованих фрагментів усних свідчень, світлин, наданих оповідачами. У книзі представлено розповіді священнослужителів різних конфесій: православних, греко-католиків, католиків, протестантів, мусульман. Серед оповідачів є дві жінки: Надія Довганюк (сестра Симеона) та Олек-

сандра Андріяшина. Оповідачі у своїх спогадах розповіли про те, що їх мотивувало вибрати капеланське служіння, які бюрократичні перепони вони подолали, щоб почати душпастирювання, якими їх були перші поїздки в зону АТО, як оцінюють значення своєї роботи для воїнів, для себе, своєї церкви і загалом для суспільства. Видання дозволяє скласти загальне уявлення про розвиток капеланства за роки збройного конфлікту на Сході України.

На пропозицію міжнародного електронного журналу про владні інституції на пострадянському просторі (*The Journal of Power Institutions in Post-Soviet Societies*) працівниками УІНП були підготовлені повні версії усних розповідей капеланів. Вони оприлюднені на сайті журналу (*Oral History: The Russo-Ukrainian War Through the Eyes of Ukrainian Military Chaplains*. 2021), тексти в них структуровано та супроводжено роз'ясненнями слів, що можуть здатися незрозумілими для закордонного читача.

Співпраця УІНП та науковиці з Дніпра Ірини Реви у 2020 році завершилася виданням книги «Воїни Дніпра: цінності, мотивації, смисли» (Рева, І. 2020, 358 с.). Видання містить спогади одинадцяти дніпрян, учасників збройного конфлікту на Сході України, які служили у складі Збройних Сил України та добровольчих підрозділів у 2014–2015 роках. Це транскрибовані аудіо-

озаписи проблемних інтерв'ю, записаних у 2017 році, в яких ідеться про будні військової служби, цінності та життєві засади бійців. До початку подій на Сході України тільки двоє з героїв книги мали бойовий досвід, решта працювали у цивільних професіях. Пережите змінило їх самих, перевернувши шкалу цінностей та цілей. Розповіді доповнені фотографіями з особистих архівів оповідачів.

Також у 2020 році вийшла книга працівниці УІНП Наталії Позняк-Хоменко з розповідями волонтерів, які надавали підтримку для оборони проти збройної агресії Російської Федерації (Позняк-Хоменко, Н. 2020, 360 с.). У виданні йдеться про волонтерство як суспільне явище, що потужно заявило про себе з 2014 року, коли свідомі громадяни долучилися до розбудови та забезпечення українського війська. До книги увійшло 28 історій, розказаних від першої особи, які репрезентують різні аспекти волонтерської діяльності: забезпечення армії, допомога пораненим, підтримка населення, яке стало заручником збройного конфлікту на Сході України. Розповіді оповідачів доповнено світлинами з їхніх приватних збірань.

У колекцію усних свідчень про події збройного конфлікту на Сході України, що зберігаються в УІНП, входить 98 інтерв'ю, які записані працівниками УІНП та прийняті на зберігання від приватних дослідників. Переважно вони зафіксовані у відеоформаті, що значно підвищує їхню

функціональність. До опитування були залучені різні категорії учасників та очевидців: військові, їхні родичі, медики, волонтери, капелани, вимушені переселенці. Оповідачі надали письмові згоди на зберігання, дослідження та оприлюднення їхніх інтерв'ю. В окремих випадках, що обумовлено у згодах, оприлюднення має бути відтермінованим.

Під час усної історичної опитування працівниками УІНП використовується тематичне напівструктуроване інтерв'ю, в якому основу складає наративна частина, а питальник слугує допоміжним інструментом. Такий вид інтерв'ю вибрано з огляду на значну наближеність до подій, про які йдеться в розповідях. Відтак розповіді насичені деталями про перебіг подій, емоції, що їх супроводжували, мотиви, якими рухалися оповідачі. Запорукою успішного інтерв'ювання є попереднє ознайомлення оповідача зі специфікою усної історії та вибраного методу опитування.

Біографічна складова при напівструктурованому інтерв'ю є довільною, її обсяг залежить від бажання самого оповідача ділитися родинною історією, говорити про рівень залученості членів родини до пригадуваних подій. Досить часто усвідомлення загроз для близьких і рідних або намагання уберегти їх від надмірних переживань змушують оповідача своє представлення зводити до мінімуму і зосереджуватися на самих подіях. По завершенні збройного конфлікту

на Сході України, сподіваємося, буде можливість записувати розлогі біографічні інтерв'ю учасників та очевидців цієї події.

З березня 2021 року записи усних свідчень про збройний конфлікт на Сході України, як і про інші історичні події, оприлюднюються на новому сайті УІНП — «Архів усної історії» (ui.uinp.gov.ua). Основними тематичними колекціями архіву є: Революція Гідності, збройний конфлікт на Сході України, радянський час, Друга світова війна, український визвольний рух.

Архів усної історії містить популяризаційну складову та власне архів. Цікавими для широкого загалу, для вчителів, учнів, студентів, журналістів у нагоді можуть стати рубрики, де представлені вже опрацьовані матеріали. Зокрема у календарі спогадів містяться фрагменти усних свідчень, підібрані до певних пам'ятних дат. У рубриці «Публікації» подані статті, книги, лонгріди, створені на основі усних історій. У підрубриці «Галерея» можна переглянути тематичні добірки світлин, відеофрагментів, фільмів.

Власне архів складається з фондів, утворених за назвами установ, організацій, прізвищами приватних дослідників, які передали до УІНП свої записи. Громіздкі фонди розбиті на описи (за хронологічним принципом), а кожен опис — на одиниці обліку. Наразі відбувається поступове оприлюднення записів УІНП про по-

дії АТО/ООС: інтерв'ю, зібрані у різні роки, представлені в описі № 7 (Усні свідчення про події збройного конфлікту на Сході України, записані у 2016–2018 роках) та № 8 (Усні свідчення про події збройного конфлікту на Сході України, записані у 2019–2021 роках).

Облік в архіві усної історії побудований на відео- або аудіозаписах. Вони доповнені текстовими транскрипціями інтерв'ю, світлинами, документами, записами, наданими оповідачами. Відео- та аудіоінтерв'ю в архіві представлені в повному обсязі, без цензурування. За побажанням деяких оповідачів окремі фрагменти з їхніх розповідей були видалені, але це є незначними винятками.

Для швидкого відбору інтерв'ю в архіві налаштовано пошук за кількома фільтрами: темою розповіді, прізвиськом, місцем народження чи проживання оповідачів, умовною категорією участі у подіях, ключовими словами тощо. Додатковим пошуковим інструментом слугує карта топонімів, де позначені населені пункти, про події в яких ідеться в розповідях.

Сайт містить рубрику «Ресурси з усної історії», де подаються посилання на інтернет-сторінки з оприлюдненими відео- та аудіозаписами усних свідчень різної тематики.

В архіві усної історії передбачена можливість прямо через сайт подати свої записи усних свідчень та інші матеріали до архіву. Вимоги щодо

подачі таких матеріалів розміщені на сайті.

Висновок. Дослідження усних свідчень учасників та очевидців збройного конфлікту на Сході України проводяться від початку цієї події. Дослідження реалізуються як через громадські ініціативи, так і державними інституціями, зокрема Українським інститутом національної пам'яті. Найчастіше при усноісторичному опитуванні використовуються тематичні напівструктуровані інтерв'ю з вільною розповіддю оповідачів. Результатом досліджень є колекції усноісторичних джерел, а також створені на їх основі фільми та книги.

На сайті «Архів усної історії» УІНП розпочато оприлюднення відео- та аудіозаписів усних свідчень про події збройного конфлікту на Сході України. Концепцією архіву передбачено приймання для зберігання, дослідження та оприлюднення записів, здійснених іншими установами, громадськими організаціями та приватними дослідниками.

Оприлюднені на сьогодні усні історії збройного конфлікту на Сході України (у фільмах, книгах, в Інтернеті) не дозволяють провести повний аналіз щодо оповідачів, адже з огляду на наближеність до події деякі спогади оприлюднюються з неповними персональними даними. Тож перед фахівцями усної історії стоїть завдання налагодити між собою координацію заради узагальнення ві-

домостей про оповідачів щодо статі, віку, місця народження, належності до військового підрозділу, участі у бойових операціях, залученості до певних подій тощо. Узагальнення цих відомостей дозволить окреслити коло та кількість потенційних оповідачів. Напрацювання стратегії розвитку усноісторичних досліджень можливе у координації з військовими підрозділами, міністерствами та відомствами, яким вони підпорядковуються, громадськими організаціями, що об'єднують ветеранів, волонтерів, переселенців, місцевими адміністраціями Луганської та Донецької областей тощо.

Нагальним є опрацювання закордонного досвіду щодо способів

оприлюднення матеріалів усноісторичних опитувань. Брак фінансування та людських ресурсів змушує українських фахівців обмежуватися найпростішими способами презентації голосів учасників та очевидців збройного конфлікту на Сході України. Формат популяризації усних свідчень про ці події має стати різноманітнішим та спрямованим на розширення цільової аудиторії. Розповіді людей, які на власні очі бачили події збройного конфлікту на Сході України, є частиною інформаційного протистояння в обороні суверенітету та незалежності України, а також слугують збереженню пам'яті про події та про людей, які їх творять.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Авдеенко, С. (2017). *Афган. Боль и память: воспоминания воинов-«афганцев»*. Мелитополь: Мелитоп. гор. тип., 91 с.

Безена, І. & Корецький, П. (авт.-упоряд.). (2008). *Афганістан звучить в моїй душі: кн. спогадів та матеріалів про воїнів-інтернаціоналістів, які проживали і проживають в Софіївському районі Дніпропетровської області*. Кривий Ріг, Софіївка, 160 с.

Бойко, А. (2008). Усна історія: методика організації та проведення опитування. *Усна історія: теорія та практика*. Упоряд.: А. Бойко, С. Білівненко, Ю. Головка та інші. Запоріжжя: Тандем-У, с. 28–39.

Бривко, Н. (упоряд.). (2014). *В горах Афгана...* Донецьк: ООО «Східний видавничий дім», 274 с.

В'ятрович, В. (2001). *Рейди УПА теренами Чехословаччини*. Торонто — Львів: Видавництво «Літопис УПА», 205 с.

Васильчук, Г. & Мороко, В. (за ред.). (2016). *Усна історія російсько-української війни (2014–2016 роки)*. Укр. ін-т нац. пам'яті, Запоріж. нац. ун-т, Запоріж. облдержадмін. Вип. 2. К.: К.І.С., 462 с.

Винницька, І. (2013). Усні спогади як джерела до новітньої історії України: українські жінки в лихолітті Другої світової війни. *Комунікативні горизонти усної історії: матеріали*

міжнар. наук. конф., м. Переяслав-Хмельницький, 17–18 травня 2013 р. Упоряд: Г. Грінченко & Т. Нагайко. Переяслав-Хмельницький, с. 86–97.

Гавришко, М. (2017). Жінки у національному підпіллі: внески і втрати. *Жінки у горнилі модернізації*. За заг. ред. О. Кісь. Харків: КСД, с. 204–231.

Глотов, С., Глотова, А., Воронова, А., Руденко, Ю. & Путятя, Д. (2018). *У вогняному кільці. Оборона Луганського аеропорту*. Х.: Фоліо, 540 с.

Грицак, О. & Офіцинський, Р. (упоряд.). (2013). *У рабстві: усні історії примусових робітників із Закарпаття 1939–1944 років*. Ужгород: ІВА, 164 с.

Грінченко, Г. (2012). *Усна історія примусу до праці: метод, контексти, тексти*. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х.: НТМТ, 303 с.

Грінченко, Г., Кобченко, К. & Кісь, О. (за наук. ред.). (2015). *Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства*: зб. наук. праць. К.: ТОВ «Арт книга», 335 с.

Ковтунович, Т. & Привалко, Т. (уклад.). (2019). *Капелани. На службі Богу і Україні*. Укр. ін-т нац. пам'яті. К.: ФОП Гончарук А. Б., 424 с.

Ковтунович, Т. & Привалко, Т. (упоряд.). (2015). *Майдан від першої особи. 45 історій Революції гідності*. Укр. ін-т нац. пам'яті. К.: К.І.С., 320 с.

Ковтунович, Т. & Привалко, Т. (упоряд.). (2016). *Майдан від першої особи. Мистецтво на барикадах*. Укр. ін-т нац. пам'яті. Вип. 2. К.: К.І.С., 304 с.

Коли твій дім забрала війна...: жива історія 12 родин з Донбасу. (2016). Укр. ін-т дослідж. екстремізму. Київ: АДЕФ-Україна, 135 с.

Кризова інтервенція — підтримка неурядових громадських організацій в Україні, які працюють з воїнами АТО та їх родинами. (2016). URL: <http://oralhistory.com.ua/au/bd.html> [дата зверн.: 21.07.2021].

Лапан, Т. (2013). Регіональні особливості пам'яті українців про примусову працю у Райху під час Другої світової війни. *Комунікативні горизонти усної історії: матеріали міжнар. наук. конф., м. Переяслав-Хмельницький, 17–18 травня 2013 р.* Упоряд: Г. Грінченко & Т. Нагайко. Переяслав-Хмельницький, с. 149–159.

Лахно, В. (упоряд.), Волошин, Ю. (відп. ред.). (2011). *Маленькі люди на великій війні: усні історії оstarбайтерів та в'язнів концтаборів з Полтавщини*. Полтава: ПНПУ, 533 с.

Мільчев, В. & Мороко, В. (за ред.) (2017). *Усна історія російсько-української війни (2014–2016 роки)*. Укр. ін-т нац. пам'яті, Запоріж. нац. ун-т, Запоріж. облдержадмін. Вип. 3. К.: К.І.С., 200 с.

Мороко, В. (за ред.). (2015). *Усна історія російсько-української війни (2014–2015 роки)*. Укр. ін-т нац. пам'яті, Запоріж. нац. ун-т, Запоріж. облдержадмін. Вип. 1. К.: К.І.С., 176 с.

Мороко, В. (за ред.). (2018). *Усна історія російсько-української війни (2014–2018 роки)*. Укр. ін-т нац. пам'яті, Запоріж. нац. ун-т, Запоріж. облдержадмін. Вип. 4. К.: К.І.С., 384 с.

Мороко, В. (за ред.). (2019). *Усна історія російсько-української війни (2014–2019 роки)*. Укр. ін-т нац. пам'яті, Запоріж. нац. ун-т, Запоріж. облдержадмін. Вип. 5. К.: К.І.С., 432 с.

Онишко, Л. (2007). *Катерина Зарицька в українському національно-визвольному русі*. Львів: Видавництво «Літопис УПА», 928 с.

Пагіря, О. (2012). Повсякденне життя вояків УПА крізь призму усної історії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. Вип. 11, с. 41–43.

Пагіря, О. (2014). *Між війною та миром: відносини між ОУН і УПА та збройними силами Угорщини (1939–1945)*. Торонто, Львів: Літопис УПА, 581 с.

Пастушенко, Т. (2014). «Солдат-переможець» як формула презентації досвіду війни в біографічних історіях колишніх радянських військовополонених. *Суспільні злами і поворотні моменти: макроподії крізь призму автобіографічної розповіді: матеріали міжнар. наук. конф., м. Львів 25–26 вересня 2014 р.* Упоряд: О. Кісь, Г. Грінченко & Т. Пастушенко. Л.: Інститут народознавства НАН України, с. 102–119.

Подобна, Є. (2018). *Дівчата зрізають коси. Книга спогадів / російсько-українська війна*. Укр. ін-т нац. пам'яті. К.: Люта справа, 346 с.

Позняк-Хоменко, Н. (2020). *Волонтери: сила небайдужих*. Український інститут національної пам'яті. Тернопіль: Джура, 360 с.

Привалко, Т. (відп. ред.). (2017). *Майдан від першої особи. Регіональний вимір*. Вип. 3: у 2 ч. Ч. 1. АР Крим — Луганська область. Колектив упоряд.; Укр. ін-т нац. пам'яті. К.: К.І.С., 416 с.

Привалко, Т. (відп. ред.). (2018). *Майдан від першої особи. Регіональний вимір*. Вип. 3: у 2 ч. Ч. 2. Львівська — Чернігівська області. Колектив упоряд.; Укр. ін-т нац. пам'яті. К.: К.І.С., 432 с.

Рева, І. (2020). *Воїни Дніпра: цінності, мотивації, смисли*. Укр. ін-т нац. пам'яті. Київ: К.І.С., 358 с.

Слоньовська, О. (2011). *В Афганістані, в «чорнім тюльпані»...* Івано-Франківськ: Місто НВ, 729 с.

Смолій, В., (голов. ред.), Пастушенко, Т. & Шевченко, М. (упоряд.). (2006). *«...То була неволя...»: спогади та листи остарбайтерів*. Нац. акад. наук України, Ін-т історії України, Мемор. комплекс «Нац. музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.», К., 544 с.

Усні свідчення про події російсько-української війни, записані у 2016–2018 роках. URL: <https://ui.uinp.gov.ua/uk/archive/fond-1-ukrayinskyu-institut-nacionalnoyi-pamyati/opys-7-usni-svidchennya-pro-podiyi-rosiysko-ukrayinskoyi-viynu-zapysani-u-2016-2018-rokah> [дата зверн.: 21.07.2021].

Усні свідчення про події російсько-української війни, записані у 2019–2021 роках. URL: <https://ui.uinp.gov.ua/uk/archive/fond-1-ukrayinskyu-institut-nacionalnoyi-pamyati/opys-8-usni-svidchennya-pro-podiyi-rosiysko-ukrayinskoyi-viynu-zapysani-u-2019-2021-rokah> [дата зверн.: 21.07.2021].

Черниченко, І. (ред.-упоряд.). (2016). *Знедолені? Нездоланні!: історії переселенців*. Київ: Ін-т демократії ім. Пилипа Орлика, 156 с.

Черниченко, І. (ред.-упоряд.). (2017). *Знедолені? Нездоланні!: історії переселенців*. Київ: Ін-т демократії ім. Пилипа Орлика, 168 с.

Oral History: The Russo-Ukrainian War Through the Eyes of Ukrainian Military Chaplains. (2021). URL: <https://journals.openedition.org/pipss/5880> [дата зверн.: 21.07.2021].

Podobna, Y. (2020). *Girls cutting their locks. A book of memories / the Russo-Ukrainian War* / Ukrainian Institute of National Remembrance. Kyiv: Luta Sprava Publishing, 344 p.

REFERENCES

Avdeenko, S. (2017). *Afgan. Bol i pamyat: vospominaniya voinov-“afgantsev”* [Afghan. Pain and memory: memoirs of Afghan warriors]. Melitopol: Melitop. gor. tip., 91 s. [in Russian].

Bezena, I. & Koretskyi, P. (avt.-uporiad.). (2008). *Afghanistan zvuchyt v moii dushi: kn. spohadiv ta materialiv pro voyniv-internatsionalistiv, yaki prozhyvaly i prozhyvaiut v Sofiivskomu raioni Dnipropetrovskoi oblasti* [Afghanistan resounds in my soul: a book of memoirs and materials about internationalist soldiers who lived and still live in the Sofia district of Dnipropetrovsk region]. Kryvyi Rih, Sofiivka, 160 s. [in Ukrainian].

Boiko, A. (2008). Usna istoriia: metodyka orhanizatsii ta provedennia opytuvannia [Oral history: methods of organizing and conducting the survey]. *Usna istoriia: teoriia ta praktyka / uporiad.:* A. Boiko, S. Bilivnenko, Yu. Holovko ta inshi. Zaporizhzhia: Tandem-U, s. 28–39. [in Ukrainian].

Brivko, N. (uporyad.). (2014). *V gorakh Afgana...* [In the mountains of Afgan...] Donetsk: OOO “Skhidnyi vidavnychiy dim”, 274 s. [in Russian].

V’iatrovych, V. (2001). *Reidy UPA terenamy Chekhoslovachchyny* [Ukrainian insurgent army raids in Czechoslovakia]. Toronto — Lviv: Vydavnytstvo “Litopys UPA”, 205 s. [in Ukrainian].

Vasylchuk, H. & Moroko, V. (za red.). (2016). *Usna istoriia rosiisko-ukrainskoi viiny (2014–2016 roky)* [Oral history of the Russian-Ukrainian War (2014–2016)]. Ukr. in-t nats. pam’iati, Zaporiz. nats. un-t, Zaporiz. oblderzhadmin. Vyp. 2. K.: K.I.S., 462 s. [in Ukrainian].

Vynnytska, I. (2013). Usni spohady yak dzherela do novitnoi istorii Ukrainy: ukrainski zhinky v lykholitti Druhoi svitovoi viiny [Oral memoirs as sources for the Contemporary history of Ukraine: Ukrainian women in the troubles of the Second World War]. *Komunikatyvni horyzonty usnoi istorii: materialy mizhnar. nauk. konf., m. Pereiaslav-Khmelnytskyi, 17–18 travnia 2013 r.* Uporiad: H. Hrinchenko & T. Nahaiko. Pereiaslav-Khmelnytskyi, s. 86–97. [in Ukrainian].

Havryshko, M. (2017). Zhinky u natsionalnomu pidpilli: vnesky i vtraty [Women in the national underground resistance: contributions and losses]. *Zhinky u hornyli modernizatsii.* Za zah. red. O. Kis. Kharkiv: KSD, s. 204–231. [in Ukrainian].

Hlotov, S., Hlotova, A., Voronova, A., Rudenko, Yu. & Putiata, D. (2018). *U vohnianomu kiltsi. Oborona Luhanskoho aeroportu* [In the ring of fire. Defense of Luhansk’s airport]. Kh.: Folio, 540 s. [in Ukrainian].

Hrytsak, O. & Ofitsynskyi, R. (uporiad.). (2013). *U rabstvi: usni istorii prymusovykh robotnykiv iz Zakarpattia 1939–1944 rokiv* [In slavery: oral stories of forced workers from Zakarpattia 1939–1944]. Uzhhorod: IVA, 164 s. [in Ukrainian].

Hrinchenko, H. (2012). *Usna istoriia prymusu do pratsi: metod, konteksty, teksty* [Oral history of forced labor: method, contexts, texts]. Kharkiv. nats. un-t im. V. N. Karazina. Kh.: NTMT, 303 s. [in Ukrainian].

Hrinchenko, H., Kobchenko, K. & Kis, O. (za nauk. red.). (2015). *Zhinky Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy u Druhii svitovii viini: henderna spetsyfika dosvidu v chasy ekstremalnoho nasylstva* [Women of Central and Eastern Europe in the Second World War: gender specifics of experience in times of extreme violence]: zb. nauk. prats. K.: TOV “Art knyha”, 335 s. [in Ukrainian].

Kovtunovych, T. & Pryvalko, T. (uklad.). (2019). *Kapelany. Na sluzhbi Bohu i Ukraini* [Chaplains. In the service of God and Ukraine]. Ukr. in-t nats. pam' iati. K.: FOP Honcharuk A. B., 424 s. [in Ukrainian].

Kovtunovych, T. & Pryvalko, T. (uporiad.). (2015). *Maidan vid pershoi osoby. 45 istorii Revoliutsii hidnosti* [Maidan in the first person. 45 stories of the Revolution of Dignity]. Ukr. in-t nats. pam' iati. K.: K.I.S., 320 s. [in Ukrainian].

Kovtunovych, T. & Pryvalko, T. (uporiad.). (2016). *Maidan vid pershoi osoby. Mystetstvo na barykadakh* [Maidan in the first person. Art on the barricades]. Ukr. in-t nats. pam' iati. Vyp. 2. K.: K.I.S., 304 s. [in Ukrainian].

Koly tvii dim zabrala viina...: zhyva istoriia 12 rodyn z Donbasu (2016). [When the war took away your home ...: live history of 12 families from Donbass]. Ukr. in-t doslidzh. ekstremizmu. Kyiv: ADEF-Ukraine, 135 s. [in Ukrainian].

Kryzova interventsiiia — pidtrymka neuriadovykh hromadskykh orhanizatsii v Ukraini, yaki pratsiuut z voynamy ATO ta yikh rodynamy. (2016). [Crisis intervention: the support of non-governmental public organizations in Ukraine, that work with anti-terrorist operation soldiers and their families]. URL: <http://oralhistory.com.ua/au/bd.html> [Accessed: 21.07.2021]. [in Ukrainian].

Lapan, T. (2013). Rehionalni osoblyvosti pam' iati ukraintsiv pro prymusovu pratsiu u Raikhu pid chas Druhoi svitovoi viiny [Regional features of the memory of Ukrainians about forced labor in the Reich during the Second World War]. *Komunikatyvni horyzonty usnoi istorii: materialy mizhnar. nauk. konf., m. Pereiaslav-Khmelnytskyi, 17–18 travnia 2013 r.* Uporiad: H. Hrinchenko & T. Nahaiko. Pereiaslav-Khmelnytskyi, s. 149–159. [in Ukrainian].

Lakhno, V. (uporiad.), Voloshyn, Yu. (vidp. red.). (2011). *Malenki liudy na velykii viini: usni istorii ostarbaiteriv ta v'iazniv kontstaboriv z Poltavshchyny* [Little people in the great war: oral stories of ostarbeiters and concentration camp prisoners from Poltava region]. Poltava: PNPU, 533 s. [in Ukrainian].

Milchev, V. & Moroko, V. (za red.) (2017). *Usna istoriia rosiisko-ukrainskoi viiny (2014–2016 roky)* [Oral history of the Russian-Ukrainian War (2014–2016)]. Ukr. in-t nats. pam' iati, Zaporiz. nats. un-t, Zaporiz. obl'derzhadmin. Vyp. 3. K.: K.I.S., 200 s. [in Ukrainian].

Moroko, V. (za red.). (2015). *Usna istoriia rosiisko-ukrainskoi viiny (2014–2015 roky)* [Oral history of the Russian-Ukrainian War (2014–2017)]. Ukr. in-t nats. pam' iati, Zaporiz. nats. un-t, Zaporiz. obl'derzhadmin. Vyp. 1. K.: K.I.S., 176 s. [in Ukrainian].

Moroko, V. (za red.). (2018). *Usna istoriia rosiisko-ukrainskoi viiny (2014–2018 roky)* [Oral history of the Russian-Ukrainian War (2014–2018)]. Ukr. in-t nats. pam'iaty, Zaporiz. nats. un-t, Zaporiz. oblderzhadmin. Vyp. 4. K.: K.I.S., 384 s. [in Ukrainian].

Moroko, V. (za red.). (2019). *Usna istoriia rosiisko-ukrainskoi viiny (2014–2019 roky)* [Oral history of the Russian-Ukrainian War (2014–2019)]. Ukr. in-t nats. pam'iaty, Zaporiz. nats. un-t, Zaporiz. oblderzhadmin. Vyp. 5. K.: K.I.S., 432 s. [in Ukrainian].

Onyshko, L. (2007). *Kateryna Zarytska v ukrainskomu natsionalno-vyzvolnomu rusi* [Kateryna Zarytska in the Ukrainian national liberation movement]. Lviv: Vydavnytstvo “Litopys UPA”, 928 s. [in Ukrainian].

Pahiria, O. (2012). Povsiakdenne zhyttia voiakiv UPA kriz pryzmu usnoi istorii [Everyday life of Ukrainian insurgent army soldiers through the prism of oral history]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Istoriiia*. Vyp. 11, s. 41–43. [in Ukrainian].

Pahiria, O. (2014). *Mizh viinoiu ta myrom: vidnosyny mizh OUN i UPA ta zbroinymy sylamy Uhorshchyny (1939–1945)* [Between War and Peace: relationships between the Organization of Ukrainian nationalists and the Ukrainian insurgent army and the Hungarian army (1939–1945)]. Toronto, Lviv: Litopys UPA, 581 s. [in Ukrainian].

Pastushenko, T. (2014). “Soldat-peremozhets” yak formula prezentatsii dosvidu viiny v biohrafichnykh istoriakh kolyshnykh radianskykh viiskovopolonenykh [“Victorious Soldier” as a formula for presenting the experience of war in the biographical stories of former soviet prisoners of war]. *Suspilni zlamy i povorotni momenty: makropodii kriz pryzmu avtobiohrafichnoi rozpovidi: materialy mizhnar. nauk. konf., m. Lviv. 25–26 veresnia 2014 r.* Uporiad: O. Kis, H. Hrinchenko & T. Pastushenko. L.: Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy, s. 102–119. [in Ukrainian].

Podobna, Ye. (2018). *Divchata zrizaiut kosy. Knyha spohadiv / rosiisko-ukrainska viina* [Girls cutting their braids. A book of memories / the Russian-Ukrainian War]. Ukr. in-t nats. pam'iaty. K.: Liuta sprava, 346 s. [in Ukrainian].

Pozniak-Khomenko, N. (2020). *Volontery: syla neбайдужykh* [Volunteers: the strength of those who care]. Ukrainyskyi instytut natsionalnoi pam'iaty. Ternopil: Dzhura, 360 s. [in Ukrainian].

Pryvalko, T. (vidp. red.). (2017). *Maidan vid pershoi osoby. Rehionalnyi vymir* [Maidan in the first person. Regional views]. Vyp. 3: u 2 ch. Ch. 1. AR Krym — Luhanska oblast. Kolektyv uporiad.; Ukr. in-t nats. pam'iaty. K.: K.I.S., 416 s. [in Ukrainian].

Pryvalko, T. (vidp. red.). (2018). *Maidan vid pershoi osoby. Rehionalnyi vymir* [Maidan in the first person. Regional views]. Vyp. 3: u 2 ch. Ch. 2. Lvivska — Chernihivska oblasti. Kolektyv uporiad.; Ukr. in-t nats. pam'iaty. K.: K.I.S., 432 s. [in Ukrainian].

Reva, I. (2020). *Voyny Dnipra: tsinnosti, motyvatsii, smysly* [Dnipro's soldiers: values, motivations, meanings]. Ukr. in-t nats. pam'iaty. Kyiv: K.I.S., 358 s. [in Ukrainian].

Slonovska, O. (2011). *V Afghanistani, v “chornim tiulpani”...* [In Afghanistan, in the “black tulip”...]. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 729 s. [in Ukrainian].

Smolii, V. (holov. red.), Pastushenko, T. & Shevchenko, M. (uporiad.). (2006). “...*To bula nevolia...*”: *spohady ta lysty ostarbaiteriv* [“...It was captivity...”: memoirs and letters of os-

tarbeiters]. Nats. akad. nauk Ukrainy, In-t istorii Ukrainy, Memor. kompleks “Nats. muzei istorii Velykoi Vitchyznianoi viiny 1941–1945 rr.”, K., 544 s. [in Ukrainian].

Usni svidchennia pro podii rosiisko-ukrainskoi viiny, zapysani u 2016–2018 rokakh [Oral testimonies about the events of the Russian-Ukrainian war recorded in 2016–2018]. URL: <https://ui.uinp.gov.ua/uk/archive/fond-1-ukrayinskyi-institut-nacionalnoyi-pamyati/opys-7-usni-svidchennya-pro-podiyi-rosiysko-ukrayinskoyi-viiny-zapysani-u-2016-2018-rokah> [Accessed: 21.07.2021]. [in Ukrainian].

Usni svidchennia pro podii rosiisko-ukrainskoi viiny, zapysani u 2019–2021 rokakh [Oral testimonies about the events of the Russian-Ukrainian war recorded in 2019–2021]. URL: <https://ui.uinp.gov.ua/uk/archive/fond-1-ukrayinskyi-institut-nacionalnoyi-pamyati/opys-8-usni-svidchennya-pro-podiyi-rosiysko-ukrayinskoyi-viiny-zapysani-u-2019-2021-rokah> [Accessed: 21.07.2021]. [in Ukrainian].

Chernychenko, I. (red.-uporiad.). (2016). *Znedoleni? Nezdolanni!: istorii pereselentsiv* [Disadvantaged? Invincible!: stories of internally displaced persons]. Kyiv: In-t demokratii im. Pylypa Orlyka, 156 s. [in Ukrainian].

Chernychenko, I. (red.-uporiad.). (2017). *Znedoleni? Nezdolanni!: istorii pereselentsiv* [Disadvantaged? Invincible!: stories of internally displaced persons]. Kyiv: In-t demokratii im. Pylypa Orlyka, 168 s. [in Ukrainian].

Oral History: The Russian-Ukrainian War Through the Eyes of Ukrainian Military Chaplains. (2021). URL: <https://journals.openedition.org/pipss/5880> [Accessed: 21.07.2021]. [in English].

Podobna, Y. (2020). *Girls cutting their braids. A book of memories / the Russian-Ukrainian War*. Ukrainian Institute of National Remembrance. Kyiv: Luta Sprava Publishing, 344 p. [in English]

Tetiana Pryvalko

PhD in History,

Chief specialist of the sector of accounting and preservation of oral sources,

Ukrainian Institute of National Remembrance

(Kyiv, Ukraine)

FEATURES OF ORAL HISTORY AS A SOURCE OF RESEARCH ON THE ARMED CONFLICT IN EASTERN UKRAINE (2014–2021)

The article presents an attempt to summarize information about oral history studies of the events of the armed conflict in Eastern Ukraine and their results. It's systematized material about the most notable oral history projects realized in Ukraine,

and in particular those done by the Ukrainian Institute of National Remembrance (UINR).

Oral testimonies about the events of the armed conflict in Eastern Ukraine are provided by the UINR within the framework of the project “Oral History of the Anti-Terrorist Operation”. This project became on one hand a logical continuation of another oral history project of UINR: “Maidan: Oral History”, and on another hand began to develop under influence of the cooperation with Zaporizhzhya scientists. Within the project, UINR partners are also other scientists, journalists, volunteers. The main results of the project are the publication of the series of books “Oral History of the Russian-Ukrainian War” and a book with memoirs of military chaplains. Three releases of the publishing series are thematic: with memoirs of artillerymen, volunteers, residents of the city Enerгодар. Other issues contain interviews with people who belong to various target groups: soldiers of different types of troops, doctors, volunteers, internally displaced persons.

The collection of oral testimonies about the events of the military conflict in Eastern Ukraine, stored in the UINR, includes 98 interviews, which were recorded by UINR employees and those made by private researchers and accepted for storage. Mostly they are recorded video, which significantly increase their functionality. The survey involved different categories of participants and eyewitnesses: the soldier and their relatives, doctors, volunteers, chaplains, and internally displaced persons. The narrators gave written consent to store, research, and publication their interviews. During the oral history interview, UINR staff use a thematic semi-structured interview, in which the narrative part is the basis and the questionnaire serves as an auxiliary tool.

From March 2021, records of oral testimonies about the armed conflict in Eastern Ukraine, and about other historical events as well, are published on the new UINR website — “Archive of Oral History” (ui.uinp.gov.ua).

In the article based, on the analysis of the state of oral history of the armed conflict in Eastern Ukraine, is clarified the level of study of the event in this aspect and suggested directions for development.

Key words: Anti-Terrorist Operation, Joint Forces Operation, Armed conflict in Eastern Ukraine, Ukrainian Institute of National Remembrance, narrator, archive, publication.